

У доповіді В. А. Шкаріної, головного бібліографа НБУВ, йшлося про розширення пошукових можливостей довідково-бібліографічного апарату бібліотеки з метою підвищення якості інформаційного забезпечення користувачів. Сьогоднішній читач наукової бібліотеки – це вимогливий споживач інформації, що прагне використовувати здобутки комп'ютеризації бібліотек. Доповідачка висвітлила роботу зі створення електронного каталогу (ЕК) на довідково-бібліографічний фонд, результати якої свідчать про високу ефективність використання створюваного ресурсу порівняно з картковими ІПС. Збільшуючись та вдосконалюючись, такий ЕК поступово міститиме відомості про документи на різноманітних носіях, що зберігаються у межах конкретної бібліотечної установи чи її структурного підрозділу, сприятиме їх використанню.

Під час обговорення доповідей учасники засідання наголошували на необхідності підвищення у суспільстві іміджу бібліотечного працівника, який працює сьогодні у більш складних умовах і рівень вимог до якого набагато вищий, ніж 10–15 років тому. Тільки відповідний вимогам часу професійний рівень може стати тим підґрунтям, на якому зростатиме сприйняття суспільством бібліотечного працівника як фахівця в галузі інформації.

Було привернено увагу до необхідності активізації діяльності бібліотек України щодо моніторингу бібліо-

течно-інформаційних послуг, прогнозування розвитку інформаційного попиту та перспектив його задоволення, формування базового переліку бібліотечних послуг для підвищення професійного іміджу бібліотечного фахівця та творення позитивного образу сучасної бібліотеки. Було наголошено, що бібліотекарям України доцільно активно вивчати інформаційний ринок та просувати власні конкурентоспроможні інформаційні продукти з метою розвитку співпраці і взаємообміну інформацією в інтересах користувачів. Потребує особливої уваги виховання бібліотекаря і користувача як рівноправних партнерів у спілкуванні стосовно книги, читання, інформації, з метою забезпечення демократичних норм вільного доступу до інформації та її джерел.

Тетяна ДОБКО,

канд. іст. наук, зав. відділу НБУВ,

Ірина СІРА,

*зав. відділу НБУВ, засл. працівник культури
України*

© Т. В. Добко, 2002

© І. В. Сіра, 2002

Бібліотечна освіта: відповідь на виклик інформаційного суспільства

9 жовтня 2002 р. у рамках Міжнародної конференції «Професійний імідж сучасного бібліотекаря інформаційного суспільства» відбулося засідання секції «Бібліотечна освіта: відповідь на виклик інформаційного суспільства». У її роботі взяли участь 35 фахівців та науковців. Значну частину з них становили представники національних бібліотек та державних книгозбірень, а також вищих та середньоспеціальних навчальних закладів.

Як позитивний факт слід відзначити участь фахівців Київського національного університету культури і мистецтв (КНУКіМ), Харківської державної академії культури (ХДАК), Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв, ЦНБ ім. Я. Коласа НАН Білорусі, Мордовського університету (Росія), бібліотеки Гете-Інституту Інтер Націонес у Києві.

Серед учасників були: доктори наук – 2, професори – 3, кандидати наук – 11, наукові співробітники – 10, провідні бібліотечні спеціалісти – 9.

На секції заслухано і обговорено 17 доповідей, у яких розглядався комплекс питань, пов'язаних із розвитком бібліотечної освіти та професії.

Історичні аспекти зазначеної проблеми були висвітлені у доповідях д-ра іст. наук, проф., зав. кафедри

КНУКіМ Т. І. Ківшар і пров. бібліотекаря НБУВ О. В. Абакумова.

Т. І. Ківшар висвітлила історію становлення бібліотечної освіти в Україні, яка на початковому етапі відбувалася в контексті її будівництва в західноєвропейських країнах. Доповідачка наголосила на тому, що з відкриттям Кременецького ліцею та затвердженням його статуту в 1805 р. розпочалася підготовка бібліотекарів та викладання для них спеціальних курсів з бібліографії та бібліології, на яких П. О. Яковський знайомив студентів із принципами комплектування книжкових фондів бібліотек, його класифікацією, роботою бібліотекаря зі створення каталогів, розміщення й інвентарного обліку книг, правилами для читання.

Зазначалося, що питання про необхідність підготовки бібліотекарів і надання їм як загальнонаукової, так і спеціальної підготовки порушив у 1902 р. один із засновників українського бібліотекознавства К. Рубинський. З цього приводу ним було написано статтю «Положение вопроса о библиотечном персонале в Западной Европе и у нас», що вийшла друком у «Записках Харьковского университета».

Перший всеросійський бібліотечний з'їзд визнав за необхідне заснувати при Харківському університеті ка-

федру бібліотекознавства і бібліографії з метою підготовки кадрів для роботи в університетських та інших бібліотеках. Курс бібліотекознавства в цьому університеті викладав К. Рубинський.

У доповіді наголошувалося, що в 1913 р. були відкриті бібліотечні курси при Московському міському народному університеті Шанявського та в Харкові.

За часів Центральної Ради було укладено «Проект організації Інституту інструкторів позашкільної освіти», яким передбачалося і підготовка бібліотекарів. З цією метою до навчальних планів було введено курси «Бібліотеки», «Книжкові склади і торг книжок», української, російської, польської та єврейської літератури. Оскільки Інститут не було відкрито, то підготовку бібліотекарів у 1917–1918 рр. здійснював Київський Фребелівський педагогічний інститут, в якому курс «Бібліотекознавство» викладав С. Сірополко, а «Позашкільна освіта» – С. Русова.

Виступ проілюстровано витягом із розробленого у листопаді 1919 р. Директорією УНР «Закону про утворення двохрічного Інституту Інструкторів позашкільної освіти у м. Києві», котрий закріплював навчання бібліотекарів упродовж двох років. Право вступу до Інституту мали особи з середньою освітою і за наявності свідчення вчителя початкової школи і практичного педагогічного стажу не менше трьох років. За користування державною стипендією студенти повинні були після закінчення навчального закладу прослужити в установах позашкільної освіти не менше трьох років або повернути витрачені на стипендію гроші.

Виступ О. В. Абакумова «Соціальна роль бібліотечної професії в історичному контексті» являв собою історичну довідку зародження і розвитку бібліотечної справи та зростання соціальної ролі бібліотекаря на різних історичних етапах. У виступі наголошувалося, що існують тільки дві професії, котрі функціонально налаштовані на перманентне поширення системи знань – це професії педагога та бібліотекаря.

Теоретичні та практичні висновки щодо комп'ютерної підготовки сучасних бібліотекарів-професіоналів містила доповідь канд. пед. наук, с. н. с. Державної публічної науково-технічної бібліотеки Сибірського відділення РАН (Новосибірськ) Г. Б. Паршукової, в якій було окреслено коло функцій сучасної бібліотеки – соціальних, технологічних, інформаційних, соціокультурних, що зумовлюють відповідні професійні вимоги до сучасного фахівця. Посилаючись на досвід російських бібліотек, зазначалося, що характерними для них є невідповідність бібліотечної практики існуючому статусу книгозбірень. Зростання ролі бібліотек у формуванні національних інформаційних ресурсів і забезпеченні доступу до них, а також поширення спектра інформаційних послуг і бібліотечних продуктів зазвичай потребують не тільки знань, а й навичок у галузі інформаційних технологій.

Наголошуючи на необхідності вміння раціонально використовувати комп'ютерну техніку, доповідачка представила досвід викладання навчального курсу з основ

комп'ютерної грамотності й охарактеризувала програмні засоби та можливість їх застосування в бібліотеках.

Формуванню професійної компетентності бібліотечних фахівців у період трансформаційних змін бібліотечно-інформаційної сфери було присвячено виступ канд. пед. наук, с. н. с., зав. відділу НБУВ Т. П. Павлуши на тему «Нова генерація бібліотечних фахівців: освіта – практика – професійне зростання». Наголошувалося, що характерною рисою сучасної бібліотечної системи є підвищена увага до вдосконалення діяльності наукових інституцій, що забезпечують кумуляцію, збереження і загальнодоступність документів, інформації, знання. Зростають і вимоги до спеціаліста сучасної бібліотеки. Зазначалося, що сьогодні він зобов'язаний вміти не тільки організувати інформаційний пошук, робити предметний аналіз документів, користуватися сучасною комп'ютерною технікою тощо, а й пропонувати нові види інформаційних послуг, володіти навичками ділового спілкування, постійно підвищувати свою професійну майстерність, дотримуватися професійної етики бібліотечного співтовариства й міжнародних стандартів і суспільних норм. Одне з центральних місць в період трансформації традиційної бібліотеки в інформаційно-культурний центр доби інформатизації й комп'ютерної грамотності посідає спеціаліст, його інтелект, думка, досвід, знання.

Підсумовуючи вищевикладене, доповідачка запропонувала ряд нових підходів до вирішення соціального завдання підготовки фахівців нової генерації, котрі володіли б усім комплексом проблем у галузі інформації у межах будь-якого соціально-інформаційного середовища і були спроможними репрезентувати нашу державу на європейському і світовому рівні.

Тема кадрового забезпечення бібліотек була представлена доповідями канд. пед. наук, проф. Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв Н. Г. Ашаренкової та н. с. НБУВ Н. І. Смаглової.

У доповіді Н. Г. Ашаренкової «Кадровий потенціал публічних бібліотек України: динаміка змін, чинники розвитку» зазначалося, що дослідження кадрових ресурсів обласних бібліотек України та ЦБС дали змогу визначити кадровий потенціал публічних бібліотек, основні чинники його подальшого розвитку та простежити зміни, що відбуваються. Наголошуючи на погіршенні динаміки кадрового складу, констатовано, що в 90-х рр. ХХ ст. було втрачено значний кадровий ресурс у сільських регіонах (17%), а кадрова структура публічних бібліотек недостатньо представлена працівниками вищої кваліфікації. Доповідачка зупинилася на низці чинників, що сприятимуть подоланню кадрових проблем, зокрема на необхідності державної підтримки і соціального захисту бібліотечної праці, застосуванні механізму фінансового стимулювання за професіоналізм і досвід роботи, розвитку системи підготовки і перепідготовки кадрів.

Проблеми кадрового забезпечення бібліотек науково-дослідних установ (НДУ) системи НАН України розглядалися у виступі н. с. НБУВ Н. І. Смаглової. Стан

забезпеченості кадрами в цих бібліотеках було представлено двома точками зору – його оцінкою НБУВ як методичного центру і самооцінкою безпосередньо керівників бібліотечних закладів. Виступ було проілюстровано даними кадрового моніторингу і результатами анкетування зав. бібліотек. Наголошувалось на тому, що незважаючи на певні розбіжності в поглядах на досліджувану проблему, характерним для представників книгозбірень є спільне розуміння необхідності змін статусу бібліотек, професіоналізації їх колективів, взаємодії в напрацюванні технологічних і методичних рішень, розвитку системи безперервної освіти. Зазначалося, що в процесі вивчення кадрового забезпечення бібліотек НДУ НАН України отримано ряд конструктивних пропозицій щодо підвищення рівня професійної підготовки бібліотечних працівників, а саме: запровадження системи дистанційного навчання, організація на базі НБУВ консультаційного пункту з питань впровадження комп'ютерних технологій, розробка програм диференційованого навчання, підвищення ролі фахового читання тощо.

Дослідження дало змогу також уточнити коло проблемних питань, у вирішенні яких бібліотеки потребують консультаційної та методичної допомоги з боку НБУВ, уточнити тематику професійного навчання, отримати перелік основних професійних і особистісних сучасних вимог до професії методиста.

Про універсалізм сучасної бібліотечної професії і необхідність надання їм належного наукового статусу йшлося в доповідях зав. відділу ЦНБ ім. Якуба Коласа НАН Білорусі С. М. Ситник та гол. бібліотекаря НБУВ Т. В. Кулаковської.

У виступі С. М. Ситник подано сучасну кваліфікаційну модель професії бібліографа наукової бібліотеки. З огляду на досвід практичної роботи представлено багатофункціональність професії бібліографа як аналітика і синтезатора, інформатора і навігатора мережі Інтернет, консультанта й аналітика сукупності бібліографічних та інформаційних ресурсів. Зазначалося, що сучасний бібліограф має також виконувати функції оператора і менеджера власних інформаційних продуктів. Вищезазначене потребує належної професійної підготовки і відповідного стимулювання праці.

Гол. бібліотекар НБУВ Т. Л. Кулаковська, розглядаючи у своїй доповіді статус бібліотечного працівника НДУ в контексті інформаційно-бібліотечної діяльності НАН України, наголосила, що одним з основних напрямів діяльності бібліотек та інформаційних підрозділів є накопичення, збереження і надання вченим-користувачам оглядово-аналітичної, бібліографічної, фактографічної інформації, отриманої в результаті науково-дослідної та науково-інформаційної діяльності установ, а також впровадження сучасних інформаційних технологій у практичну діяльність книгозбірень та надання доступу до світових інформаційних ресурсів.

Розвиток інформаційної функції бібліотек НДУ відбувається у напрямі інформаційних посередників між користувачами та ресурсами у відповідних галузях науки. Це вимагає від бібліотечних працівників набуття прак-

тично нових знань та навичок: вивчення програмного середовища, практики встановлення та супроводження програмних продуктів, знання іноземних мов тощо.

Доповідачка поінформувала про підготовку НБУВ за підтримки Інформаційно-бібліотечної ради НАН України та Асоціації бібліотек України питання реорганізації бібліотек НДУ в науково-інформаційні підрозділи. У зв'язку з цим вивчається можливість проведення на базі НБУВ професійної перепідготовки працівників бібліотечно-інформаційної сфери, що сприятиме зміні їх статусу і дасть змогу атестувати фахівців бібліотек НДУ як науково-інформаційних працівників і консультантів високого рівня з відповідною оплатою праці.

Метою ряду виступів було представлення сучасної діяльності книгозбірень з підвищення фахового рівня бібліотечних працівників і конкретизація їх місця та ролі в цій справі. Зокрема, зав. бібліотеки Гете-Інституту Інтер Націонес у Кисві Вайгауд Вібке охарактеризувала основні напрями діяльності очолюваної нею бібліотеки. Це – мовна робота (курси німецької мови та підвищення кваліфікації викладачів) та культурна й бібліотечно-бібліографічна діяльність. Наголошувалося, що в рамках бібліотечно-бібліографічного обміну надається підтримка організації фахової освіти та підвищення кваліфікації українських бібліотекарів, проводяться фахові конференції з актуальних проблем бібліотечної справи. Доповідачка підкреслила, що бібліотека Гете-Інституту охоче приймає запрошення та пропозиції до співпраці, і зокрема в питаннях підготовки бібліотекарів певної спеціалізації.

Тему розвитку безперервної бібліотечної освіти в Україні та запровадження новітніх технологій у практику бібліотечної діяльності було продовжено у виступі канд. пед. наук, проф., зав. кафедри Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв В. К. Скінар. Вона детально поінформувала учасників обговорення проблеми про роботу своєї установи, порушила питання про необхідність переорієнтування всієї системи освіти з урахуванням сучасних потреб інформатизації суспільства і можливостей використання новітніх технологій та наукової методології на створення високоефективних освітніх технологій; оперативне їх запровадження в систему педагогічної освіти і бібліотечної практики; необхідність співпраці в розробці концепції професіоналізму бібліотечних кадрів, налагодженні широкого обміну досвідом, ідеями та знаннями, напрацюванні методик, програм та інструкцій в підготовці та перепідготовці кадрів.

Доповідь канд. пед. наук, доцента Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв І. О. Шевченко містила детальну інформацію про проект «LEAP» в Україні, його завдання та можливості щодо професійного розвитку персоналу бібліотек, зокрема публічних. Наголошувалося також на необхідності дослідження і внесення відповідних коректив до фахових вимог, що сприятимуть забезпеченню професійного зростання бібліотекарів; розробці нових програм післядипломної освіти, орієнтованих на формування вмінь та навичок

роботи з новими технологіями. У виступі були використані матеріали соціологічного дослідження, що проводилося Центром безперервної інформаційно-бібліотечної освіти під час семінарів-тренінгів у бібліотеках-пеможах проекту.

Предметом обговорення на секції такого важливого аспекта питання фахової підготовки бібліотечних фахівців, як спеціалізація, стали виступи канд. пед. наук, професора, зав. відділу НБУВ **В. Д. Шульгіної** (у доповіді йшлося про моделювання майбутньої професійної діяльності бібліотекаря-музикознавця); канд. мист. н. с. НБУВ **Л. В. Івченко** (тема доповіді «Джерелознавство як складова частина підготовки музикознавця-бібліографа»).

У доповіді м. н. с. НБУВ **О. А. Вакульчук** «Особливості підготовки бібліотекаря до бібліографічного опрацювання українського нотографічного репертуару» була висвітлена робота НБУВ зі складання українського нотографічного репертуару і реконструкції нотографічної україніки. Було зацентровано увагу на потребі у бібліотекарях-фахівцях з навичками дослідницької джерелознавчої роботи.

Продовженням дискусії з необхідності диференційованої підготовки спеціалістів бібліотечної галузі став виступ канд. біол. наук, с. н. с., зав. відділу НБУВ **Г. М. Новікової** на тему «Збереження бібліотечних фондів: завдання кадрового забезпечення». В ньому зазначалося, що аналіз сучасного стану та перспективна оцінка розвитку проблеми збереження бібліотечних фондів в Україні дають підстави для прогнозування її подальшого загострення. Великою мірою це зумовлено недостатньою забезпеченістю бібліотек відповідними штатними можливостями та висококваліфікованими спеціалістами з питань збереження та консервації. За результатами статистичної обробки даних з анкетування бібліотек НАН України, на сьогодні 35% бібліотек потребують підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів, 18% з них – реставраторів і 16% бібліотек потребують фахівців з опрацювання документів. З огляду на сучасний стан консервації як науково-практичної проблеми бібліотекознавства вона має управлінсько-організаційний характер і об'єднує усі види діяльності бібліотеки, спрямовані на забезпечення тривалої збереженості документів у процесі формування, зберігання та використання фондів. Останнім часом в Україні гостро стоїть питання про необхідність створення системи спеціальної освіти з підготовки та перепідготовки кваліфікованих кадрів, бібліотекарів-зберігачів, консерваторів у середніх та вищих навчальних закладах. Запропоновано проект навчальної програми з наукових основ консервації.

Доповідь містила ряд конструктивних пропозицій, що були підтримані колегами з Гете-Інституту та Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Зокрема, було запропоновано співпрацю в розробці наукових засад фізичного збереження фондів, підготовці відповідних навчальних програм і посібників, напрацюванні відповідної термінології тощо з метою забезпечення навчального процесу з підготовки фахівців для

виконання великими бібліотеками меморіальної функції. Наголошувалося, що реальною базою підготовки фахівців-фондозберігачів може стати відділ наукових технологій і збереження фондів НБУВ.

Дисципліни інформаційно-комунікативного циклу в системі сучасної бібліотечної освіти були представлені в доповіді канд. пед. наук, доцента Харківської державної академії культури **Є. А. Медведської**. Розглядалися рівні підготовки бібліотечних фахівців, зокрема новий рівень бібліотечної освіти – магістратура, проблеми виховання комунікативної культури у майбутніх бібліотечних працівників та науково-педагогічних кадрів.

У виступі заступника директора Наукової бібліотеки НПУ ім. М. Драгоманова **Л. В. Савенкової** порушувалося питання розвитку інформаційного забезпечення системи освіти. Наголошувалося на тенденціях розвитку інформаційної культури студентів, котрі як майбутні спеціалісти мають бути готовими до самостійної інформаційної діяльності. Акцентувалося увага на необхідності підвищення ролі бібліотеки навчального закладу у формуванні інформаційної культури студентської молоді та професорсько-викладацького складу.

Подальшого розвитку ця проблема набула у виступі пров. бібліотекаря НБУВ **Н. Ф. Самохіної**, присвяченому ролі інформаційної культури бібліотечних фахівців-фондоутримувачів у науковому забезпеченні формування, збереження та загальнодоступності національного бібліотечного фонду. Наголошувалося, що інформатизація та інтегративні процеси діяльності зі створення, збирання, зберігання та розповсюдження документів, інформації та знань у суспільстві змінюють традиційні риси діяльності та вимоги до фахівців бібліотечно-інформаційних інституцій. Запропоновано шляхи підвищення інформаційної культури бібліотечних спеціалістів, здатних ефективно діяти в умовах впровадження сучасних технологій у практичну діяльність книгозбірень.

М. А. Воробей, н. с. НБУВ, висвітлив досвід роботи з підвищення кваліфікації бібліотечних працівників Австрії. Аналізуючи багатоступеневу систему безперервної освіти в цій країні, доповідач проілюстрував спектр проблематики навчання, наголошуючи на приділенні значної уваги питанням опрацювання документів, передачі інформації, правовим та економічним аспектам виробничої діяльності. Професія бібліотекаря в Австрії, як було наголошено, має статус державного службовця.

Питання читання за фахом висвітлили канд. іст. наук, доцент, докторант КНУКіМ **Т. В. Новальська** та н. с. НБУВ **С. М. Масловська**.

Т. В. Новальська у доповіді «Розвиток читацької активності бібліотекарів як фактор підвищення їх професійного іміджу» зазначила, що професійний імідж бібліотекарів значною мірою залежить від рівня їх інформаційної культури, обізнаності в літературних процесах та читацької активності. Зупинилася на висновках найгрунтовніших розвідок щодо читання бібліотечних працівників у різні періоди. Читацьку активність сучасних бібліотекарів доповідачка проілюструвала результатами опитування студентів бібліотечних спеціаль-

ностей IV і V курсів заочної форми навчання КНУКіМ. Т. В. Новальська запропонувала шляхи подолання кризового стану читання серед різних професійних груп, у тому числі й бібліотекарів. Особливий акцент було зроблено на необхідності розробки концепції Національної програми «Читання» з урахуванням досвіду таких країн, як США, Німеччина, Канада, Нідерланди та ін.

Доповідь С. М. Масловської «Професійне читання бібліотечних працівників» містила цікаву інформацію про розвиток читальної зали відділу бібліотекознавства НБУВ як організаційно-методичного центру професійного читання та самоосвіти бібліотечних фахівців. Унікальність фонду зали, ядро якого становлять фахові видання XIX ст., власні локальні бібліографічні бази даних, створюють реальні передумови для поглибленого наукового пошуку та фахової самоосвіти. Зазначалося, що в залі здійснюється вивчення інформаційних потреб користувачів з метою подальшого удосконалення шляхів оптимізації їх інформаційно-бібліографічного обслуговування.

Проблеми формування готовності до професійного спілкування у майбутніх фахівців бібліотечно-інформаційної сфери розглядалися у доповіді І. В. Тимошенко, канд. іст. наук, доцента КНУКіМ. Характерним результатом поглибленої уваги в кінці 80-х – початку 90-х рр. XX ст. до підготовки бібліотечних фахівців як спеціалістів у галузі бібліотечно-інформаційного обслуговування стала скерованість на роботу у відділах обслуговування користувачів 60–70% випускників профільних вищих навчальних закладів. Готовність до спілкування розглядалась у цей період як здатність бібліотекаря до встановлення рівноправних партнерських стосунків з читачами, створення атмосфери психологічного комфорту, довіри, відкритості, до усвідомленого міжособистісного спілкування на засадах взаємоповаги й взаєморозуміння.

У виступі зазначалося, що сучасна концепція підготовки бібліотечно-інформаційного фахівця має менеджерську спрямованість. Поняття професійного спілкування включає у коло фахової взаємодії користувачів, колег та зовнішніх партнерів, котре в навчальному процесі розглядається в курсах «Інформаційний сервіс», «Бібліотечна психологія» та «Ділові комунікації». Останній викладається тільки другий рік і надає студентам теоретичні знання й практичні навички щодо складових компонентів комунікативного процесу, вербальних засобів (мовлення: письмове, усне, підтекст; слухання), невербальних засобів (міміка, кінесіка) та можливостей їх застосування в бібліотечній діяльності.

Процес формування готовності до професійного спілкування залежить від особистісних якостей і настанов, теоретичного й практичного фахового рівня спеціалістів. Логічним продовженням такої підготовки у вищих навчальних закладах, на думку доповідачки, мало б стати закріплення техніки особистісного й ділового спілкування у відповідних соціально-психологічних бібліотечних центрах.

У доповіді «Бази Досвіду і Знань» канд. наук дер-

жавного управління, президента міжнародної корпорації «Індустрія Інтелекту» В. М. Любарова розглядалися концептуальні основи, прикладні завдання та їх практична реалізація в електронних системах. Інформуючи про підготовлені БД, доповідач зазначив, що обов'язковою умовою отримання об'єктивного знання має стати не тільки уявлення про досліджуване питання, а й знання його координат, характеристик, властивостей тощо та сприйняття його експертами-аналітиками під різними кутами зору. Зазначалося, що представлена БД – це спроба створення реальної «Бази досвіду і знань, теорії і практики».

О. Ю. Єрмошин, керівник департаменту електронної доставки документів міжнародної корпорації «Індустрія Інтелекту», презентував енциклопедію бібліотечно-бібліографічної Бази Знань і Досвіду «Атлас аналітика». В контексті цього були запропоновані послуги з відбору, переведення в електронну форму статей періодичних видань з будь-якої галузі життя, діяльності та взаємовідносин суспільства (наприклад, з кадрових питань чи маркетингової діяльності, в управлінні бізнесом чи психології тощо), систематизації та доставки матеріалів ЗМІ України й Росії. Використання знань і досвіду, що накопичені, формалізовані й систематизовані у цій Базі, сприяють прийняттю 80% управлінських, наукових й технологічних рішень, а також забезпечують доступ до «океану» Інтернету.

У процесі обговорення доповідей учасники засідання констатували, що заклади освіти разом з науковими бібліотеками працюють над розвитком методології, теорії та практики підготовки висококваліфікованих кадрів для бібліотек та інформаційних служб країни, успішно вивчають наукову проблематику дисертаційних досліджень зі спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство», розвивають міжнародну співпрацю в застосуванні Інтернет-технологій у системі бібліотечної освіти та підвищення фахового рівня працівників бібліотек.

Оцінюючи професійну освіту як один із визначальних чинників забезпечення сталого розвитку суспільства і зважаючи на сучасні процеси трансформації бібліотек у науково-інформаційні заклади, зростання потреби у фахівцях бібліотечно-інформаційної сфери, які відповідатимуть потребам нового тисячоліття, учасники засідання секції запропонували:

- привести зміст освіти у відповідність до вимог часу на основі оновлення системи підготовки та перепідготовки викладацького складу, адаптування програм та методик навчання, забезпечення функціонування системи безперервної освіти, підвищення ролі бібліотек освітніх закладів у прищепленні молоді бібліотечно-бібліографічних знань, формуванні інформаційної культури студентської молоді та професорсько-викладацького складу;
- розвивати науково-дослідні роботи з формування нових принципів професіоналізму, професійних вимог до бібліотекаря на основі органічного поєднання моделей фахової освіти та практики, порівняль-

ного вивчення зарубіжних аналогів навчальних програм і методик викладання дисциплін, обміну професійними знаннями та науковою інформацією, покращання професійного читання бібліотекарів;

□ формувати бази даних та проводити моніторинг кадрового забезпечення бібліотек з метою визначення їх потреб у фахівцях бібліотечної галузі та дослідження результативності професійної освіти та навчання;

□ порушити клопотання про необхідність державного забезпечення збереження ключових факторів бібліотечної освіти та практики: фінансове та кадрове забезпечення, соціальний захист викладацького складу та фахівців бібліотек; ініціювати питання підготовки кадрів, зокрема тих, що забезпечують виконання бібліотекою меморіальної функції (необхідність держзамовлення на підготовку бібліотекарів, які б забезпечували фізичне збереження бібліотечних фондів);

□ створити центр професійної підготовки та перепідготовки, стажування бібліотечних кадрів на базі НБУВ як провідної науково-професійної інституції держави.

У більшості виступів наголошувалось на тому, що для покращання кадрової ситуації у бібліотеках і з огляду на багатофункціональність низки бібліотечних професій доцільно надати статус науково-інформаційних працівників, зокрема бібліографам, систематизаторам літератури; запровадити оплату праці з урахуванням рівня освіти та досвіду практичної роботи.

Під час роботи секції експонувалася тематична виставка фахових видань «Професійна освіта», на якій було представлено підручники та науково-методичні розробки для підготовки майбутніх фахівців бібліотечно-інформаційної сфери та удосконалення рівня бібліотечно-бібліографічних знань працівників книгозбірень, що вийшли друком за час становлення незалежності України.

Тетяна ПАВЛУША,

канд. пед. наук, зав. відділу НБУВ,

Наталія СМАГЛОВА,

н. с. НБУВ

© Т. П. Павлуша, 2002

© Н. І. Смаглова, 2002

Бібліотечна періодика та її вплив на формування бібліотечної професії

10 жовтня 2002 р. у рамках міжнародної наукової конференції відбувся круглий стіл «Бібліотечна періодика та її вплив на формування бібліотечної професії» (наук. кер. – канд. іст. наук, н. с. НБУВ О. В. Воскобойнікова-Гузєва; зав. відділу Книжкової палати України В. Г. Волох; учений секретар – н. с. НБУВ С. М. Масловська), в роботі якого взяли участь 38 учасників. Це керівники, наукові співробітники, провідні фахівці національних, наукових, вищих навчальних закладів і галузевих бібліотек, члени редакційних колегій і співробітники редакційних відділів фахових часописів України.

На круглому столі було заслухано 20 доповідей та повідомлень з різних питань розвитку бібліотечної професії і фахової періодики, охарактеризовано тенденції взаємовпливу в цьому процесі. Відбулись презентації часопису «Світ дитячих бібліотек», електронного проекту «Український молодіжний комп'ютерний альманах», демонстрації БД інформаційно-аналітичної системи «Імідж бібліотечної справи та бібліотек України в пресі».

Точилася жвава дискусія, учасники круглого столу обговорили актуальні питання розвитку і функціонування фахових періодичних видань. Відзначалося, що наукові журнали з творчим стажем: «Бібліотечний вісник», «Вісник Книжкової палати» – посіли чільне місце у науковому і культурному житті країни. Важливо і те, що користувач має до них як традиційний, так і онлайн-вий доступ. Четвертий рік функціонування часопису

«Бібліотечна планета» показав, що це своєрідне видання, гармонійно поєднуючи науку і практику, ввійшло в життя бібліотечної громадськості, стало настільним журналом для бібліотечних працівників різних систем і відомств у всіх регіонах країни.

Одним із важливих чинників розвитку національної культури і бібліотечної галузі стала поява нових бібліотекознавчих періодичних видань. Під час заходу відбулася презентація нового фахового журналу для працівників дитячих книгозбірень «Світ дитячих бібліотек», засновниками якого стали Українська асоціація працівників бібліотек для дітей та Державна бібліотека України для дітей. Учасники круглого столу сприйняли появу нового професійного журналу як значну подію у бібліотечному житті країни, відзначили актуальність змісту та якісне поліграфічне оформлення видання. Це видання несе в маси нові ідеї, які стають творчим поштовхом для фахового росту бібліотекарів, а отже, і для підвищення якості інформаційного обслуговування юних читачів. Схвальним є те, що на його сторінках знайшлося, крім суто бібліотечних проблем, місце для письменників, бібліотекознавців, літературознавців, висвітлення доробку окремих працівників дитячих бібліотек, вітання ювілярам тощо.

Про підвищення ролі бібліотек у житті суспільства свідчить і поява багатьох публікацій про бібліотеки і бібліотечну діяльність на шпальтах центральних та регіональних видань. Питанням донесення цієї інформації